

ПРОБЛЕМИ КОРЕЙСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ ІСНУВАННЯ ДВОХ ДЕРЖАВ

Мова – одна з найважливіших ознак нації, адже на базі мов створюються національні культури. Не є винятком і корейська мова, яка вважається найважливішим атрибутом однойменної нації і її самобутньої культури. Всі корейці говорять і пишуть однією мовою, яка відіграла найважливішу роль у становленні національної самосвідомості.

Будь-яка жива мова постійно змінюється під впливом різних факторів: екстралінгвістичних, зумовлених соціальними причинами, – і під впливом власне мовних причин, зумовлених законами розвитку мови. Але у мов, як і в народів, бувають різні долі й історія розвитку корейської мови є непростою, що не могло не позначитися на подальших етапах її розвитку.

Як відомо, загальнонародна національна мова визначається єдиним характером її граматичного ладу і єдністю основного словникового складу, ядром якого є слова, що утворюють найстародавніший шар лексики.

У результаті лінгвістичних і етнографічних досліджень було встановлено, що корейська мова належить до урало-алтайської групи, в яку входять мови народів Центральної Азії, такі як: монгольська, тибетська, турецька, угорська, фінська і японська мови.

Найбільші подібності до корейської мови має японська, особливо у граматиці, фонетиці, і, крім того, обидві мови мають безліч запозичених слів китайського походження.

У другій половині сьомого сторіччя, в епоху об'єднання трьох держав під егідою Сілла, на корейському півострові сформувалася єдина мова, а з початку десятого сторіччя, коли столицею Кореї стало місто Кесон, склалася центральна мова *중국어* (джунано), на основі якої пізніше розвивалася мова епохи Чосон.

Таким чином, вже понад 1300 років корейці говорять однією мовою – корейською. В середині XV ст. винайшли унікальний національний алфавіт “Хунмін джоним”, надалі “Хангиль”, і саме ця подія стала потужним стимулом для розвитку корейської мови, диференціації та консолідації корейської національної культури, усвідомлення єдності корейської нації. Тому і до цих пір цей алфавіт залишається об'єктом національної гордості корейців.

Протягом багатьох століть корейська мова використовувалася переважно в розмовній мові (тому і називалася мовою куховарок), тоді як мовою наукової та художньої літератури залишався ханмун (корейізована письмова китайська мова).

Офіційне визнання корейцями своєї національної мови сталося у 1885 році, згідно з едиктами короля Кочжон, який звелів: “Оригінали законів та указів складати рідною мовою, докладаючи до них переклади на китайську, або ж писати змішаним письмом, застосовуючи поряд з алфавітом ієрогліфи” [Чосоноса йонгу 1964].

Поширенню писемності зазвичай сприяє подоланню діалектичних бар'єрів. У Кореї того часу центральний діалект найбільше впливав на інші діалекти, і саме так, у складних умовах двомовності і змагання місцевих діалектів, склалася загальнонародна сучасна корейська мова.

У сучасній корейській мові існує кілька діалектів, а точніше – шість. Нормативним є діалект центральних районів – сеульський, і всі діалекти, за винятком діалекту острова Чечжудо, досить схожі, тому корейці без зусиль розуміють один одного.

Неоднозначний вплив на розвиток корейської мови справив факт анексії Кореї японцями, адже у період колоніального режиму офіційною мовою стала японська, а корейську мову забороняли використовувати навіть у школах. Проте група вчених-патріотів з Товариства корейської мови створила спеціальну комісію, яка в 1933 р. розробила нову орфографію, а в 1936 р. мова столиці була прийнята за норму літературної мови. У 1937 р. вийшла “Грамматика нашої мови” Чхе Хен Бе, а в 1939 р. вийшов “Словник корейської мови” Мун Се Єна.

Дослідження лінгвістів показують, що приблизно через кожні 25 років у мові виникають відчутні зміни, а протягом півстоліття мова ґрунтовно змінюється і набуває нових онтологічних і функціональних властивостей. Причиною цього є в першу чергу науково-технічна революція і, в другу чергу – соціально-політичні зміни. Що ж стосується корейської мови, то вона зазнала певних змін саме тому, що країна вже більш ніж 60 років розділена і характер поділу – безкомпромісний. Нормального спілкування між корейцями Півдня і Півночі не було і по нинішній день немає. Отже, на думку І.Д. Скорбатюка, корейська мова опинилася на тій критичній стадії роздвоєння, яка може призвести навіть, до несподіваних наслідків, у тому числі і до розчленування мови на дві родинні [Скорбатюк... 1975 306–319].

Існує думка, що корейська мова переживає кризу і причин для цього багато, серед них: 1) поділ країни і сувора ізоляція; 2) взаємна неприязнь і, як наслідок, негативне ставлення до мовних новацій іншої сторони; 3) небажання дійти домовленостей заради досягнення єдності в мові. Закономірно, що доля корейської мови привертає до себе пильну увагу не тільки філологів і фахівців корейської національної культури, а й самих носіїв мови. Тепер, коли світ позбавився жорстоких імперативів “холодної війни”, треба розібратися в тому, що насправді вже відбулося в корейській мові і що продовжує відбуватися, виходячи за межі волі і бажання корейців [Актуальне... 1996 116–117].

Останнім часом у фахівців-лінгвістів з'явився навіть термін – культура північнокорейської мови. Ще на початку ХХ сторіччя один з основоположників корейської мови Дю Ши Ген (граматика корейської мови 1910 р.) сказав, що в основі особливостей мови лежить соціальна спрямованість, яка, як відомо, залежить від соціального ладу суспільства.

Безумовно, різниця у мові корейців Півночі і Півдня почала виникати після утворення двох держав у 1948 р. – Корейської Народної Демократичної Республіки і Республіки Корея. Соціалістична система в КНДР породила багато нових термінів, пов'язаних із самою системою, і пізніше – з появою ідей “Чучхе”. Найбільші зміни відбулися в орфографії, орфоєпії і, відповідно, в лексикографії та пунктуації. З'явився великий шар неологізмів на позначення нових понять, наприклад: 협동종합 – кооператив; 주체화 – чучхеізація; 밥공장 – виготовлення і розподіл рисової каші та інших видів продукції (карткова система), в РК таке поняття відсутнє; 사양공 – скотар, людина, яка вирощує худобу; а також слово 수령 – вождь, – яке набуло зовсім іншого значення: спочатку слово мало значення ватажка угруповання, партії, а в КНДР – вельмишановний вождь усього народу, такий як Кім Ір Сен і т. д.

Деякі колишні діалектні слова в Північній Кореї перетворилися на нормативні, наприклад: 닭알 – діалект Кенсан Намдо; 남세 – діалект Джелла Намдо; 인차 – діалект Хамгендо. Майже зникло слово 세금 – податок, тому що в Північній Кореї з 1974 року не платять навіть прибутковий податок. Запровадили і нове правило для запису слів ханмунної лексики, що починаються на літеру р (르): замість 역사 (йокса) – 력사 (рьокса) – історія; замість 노동 (нодон) – 로동 (родон) – праця; замість 이유 (ію) – 리유 (рію) – причина; замість 내일 (неіль) – 래일 (реіль) – завтра.

У 1956 р. в Північній Кореї вийшов у світ "Орфографічний словник корейської мови", у якому міститься більше 30 тисяч слів, з них понад 40% – діалектизми, поруч з якими наводяться нормативні слова активної лексики, наприклад: 도약 (доак) – 조약 (джоак) – договір; 질 (джіль) – 길 (гиль) – дорога; 기름 (джірім) – 기름 (гірім) – масло; 짐치 (джімчхі) – 김치 (гімчхі) – морська капуста.

Наявність такого великого обсягу діалектної лексики в словнику свідчить про поширеність діалектів. Усе це доводить той факт, що в тих умовах, коли засоби масової інформації ще не мали такого значення, яке вони мають на цей час, стирання меж між діалектами та поширення нормативної мови не могли йти швидкими темпами.

У Південній Кореї, де нормативна мова в своїй основі спирається на центральний діалект, мовна ситуація складається в інших соціально-політичних умовах. Основний пласт термінології тут теж складається з ханмунних слів, але при цьому в письмовій та усній мові використовується лексика, яка в Північній Кореї не зустрічається. Таке явище можна пояснити тим, що ханмунна лексика рясніє синонімами, наприклад, поняття "допомога" можна передати за допомогою таких слів, як: 원조, 방조, 보조, 구호, 구조, 구원; поняття "життя": 생, 생명, 인생, 일생, 생활.

Так, на Півдні і на Півночі з синонімічного ряду вибрали різні слова для позначення одних і тих же понять, наприклад:

Південь	Північ	
동반자	상대자	партнер;
개도국	발전도상나라	країна, що розвивається.

Як ви помітили в основному, такі слова належать до політичних, економічних і наукових термінів, тобто відмінності найбільш помітні у функціональних стилях мови: публіцистичному, науковому, а також у професійних підстилях і жаргоні.

Особливий пласт неологізмів у сучасній Південній Кореї утворився на базі запозичень з англійської мови. Американізм широко увійшли у всі функціональні стилі, наприклад: 쇼핑, 파티, 카메라, 우먼, 빌딩, 칼라, 필립.

Труднощі, що виникають при зустрічах представників Півдня і Півночі, безумовно, не можна заперечувати. Проте в реальній дійсності за обопільного бажання сторін можна вибрати таку лінію адекватної мовної поведінки, яка б не заважала підтримувати нормальну розмову.

З'явилися розбіжності в орфоєпії, наприклад, у Північній Кореї н (ㄴ) на початку складу почали читати як р (ㄹ), і (ㅇ) як рі (ㄹ). Навіть сама назва "нормативна мова" ж звучить по-різному: 문화어 – культурна мова в Північній Кореї, 표준어 стандартна, нормативна мова в Південній Кореї. Тепер ми навіть не знаємо, як повинні себе називати – 조선인 (чхосонін), 한국인 (хангукін) або 고려인 (корьоін). Придумали навіть особливий порядок розташування літер алфавіту в словниках, тобто почалися політичні та ідеологічні сентенції і активний процес політизації словників.

З'явилися розбіжності і в застосуванні китайських ієрогліфів. Після утворення Академії наук КНДР почалася кампанія за чистоту і збереження корейської мови і в 1949 р. в директивному порядку ієрогліфи повністю виключилися з писемності. З тих пір у КНДР у школах у ВИШах ієрогліфи не вивчалися. Внаслідок чого північні корейці не могли читати південнокорейські газети, а мову Південної Кореї називали мішаниною. Однак, починаючи з 1966 року, у КНДР знову почали вивчати ієрогліфи і зараз кількість необхідних знаків довели до 3000, тоді як у Південній Кореї вважають, що достатньо знати 1800 знаків. Причиною стало те, що без ієрогліфів заголовки газетних матеріалів помітно подовжувалися і все одно були стилістично невідповідними звичним для багатьох корейців параметрам. Малозначні газетні замітки розтягувалися в довгі та малозмістовні статті, тобто відбувалося «розмивання» публіцистичного стилю корейської мови.

Як вже говорилося, однією з причин глобальної зміни мови є науково-

технічна революція, адже сьогодні нікуди не подітися від застосування таких слів, як: 컴퓨터 – комп'ютер, 로켓 – ракета, тобто РК і КНДР змушені застосовувати багато запозичених слів з інших мов, але і тут підхід різний: КНДР категорично проти застосування іноземних слів у разі існування споконвічно корейських, наприклад: 건물 – 빌딩, 여자 – 우먼, і т. ін.

Абсолютно різний підхід і до діалектів, як вже зазначалося вище, багато слів-діалектизмів у Північній Кореї стали літературними, тобто культурними. І разом з тим, у КНДР часто звучать гасла – "... знищити діалекти!", тоді як вчені Південної Кореї виступають за збереження і дбайливе ставлення до діалектів, як до культурної спадщини народу.

Отже, в результаті неодноразових реформ корейської мови, як з боку КНДР, так і з боку Республіки Корея, наявні розбіжності в орфоєпії, орфографії, пунктуації, лексикографії і т. ін., але скільки їх?

Уніфікація мови – тривалий процес, але в сучасних умовах, коли ЗМІ відіграють велику роль у житті суспільства, коли значно зріс рівень грамотності населення, цей процес може йти швидше. І успіх мовної реформи залежить не стільки від лінгвістів, хоча їхній внесок може бути значним, скільки від державної політики в галузі культури і освіти [Политические... 1977].

За деякими даними з 5000 корейських слів Південної і Північної Кореї 39% збігаються, 39% схожі слова, тобто 78% – зрозумілі слова. Різниця становить лише 22% [Ко Ен Тын 1999]. Поки що процент різниці невеликий, і якщо сьогодні вчені-лінгвісти Півдня і Півночі об'єднують зусилля, то цілком реально відновити єдність рідної мови, але для цього країна повинна стати єдиною, як це було до 1945 р.

Отже, необхідно підкреслити, що корейська мова, як і будь-яка жива мова, перебуває у вічному русі і розвитку. Але мові, на думку В.М. Дмитрієвої, властива і прямо протилежна тенденція, дуже важлива і в такій же мірі необхідна. Що ж це за тенденція? Тенденція рішучого опору нововведенням і безладній зміні та оновленню мови. І як би не змінювалася корейська мова, якими б новими словами не наповнювалася, її загальнонаціональні закони і норми в основі своїй повинні залишатися незмінними [Дмитриева 2004].

ЛІТЕРАТУРА

- Актуальные проблемы Корейского полуострова.** М., 1996.
Дмитриева В.Н. Учебное пособие по корейскому языку. Военно-политический аспект. – М., 2004. Ко Ен Тын. **Букханы ономунфа.** Сеул, 1999. **Политические, экономические и культурные аспекты объединения Кореи / Сборник, часть II.** М., 1997.
Скорбатюк И.Д. Тенденция развития лексики корейского литературного языка. М., 1975.
Чосоноса йонгу. Пхеньян, 1964.